

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Conștiința muncitorească

Problemele democrației în societatea contemporană se referă la totuși structura instituțională a statului, implicând cele mai largi domenii ale activității economice, politice și sociale. În acest sens, partidul nostru a fost preocupat în mod continuu de creșterea celui mai adevărat cadru de manifestare a inițiativei și energiei masei, pentru realizarea deplină a idealului socialist: o lume a celor ce muncesc, o lume a justiției sociale, în care producția se supune imperativelor create de oameni a celor ce stăpinesc bunurile și le întrebunțează în scopul ridicării continue a nivelului lor material și spiritual. Aducările generale și consiliile naționale muncii din întreprinderi asigură toamă forma instituțională de participare a celor ce muncesc la adoptarea unor hotărâri legate de viață, de realitatea producției, fiind în același timp expresia largului demokratism al societății noastre. Conducerea acțiunilor și a întregii activități economice este îndepărtată în România socialistă de clasa muncitoare. Tot ceea ce se hotărăște, privind viața întreprinderilor și scopurile producției, toate marile decizii din societatea românească angajează clasa fundamentală, forța conducătoare pe drumul propășirii noastre istorice. Partidul Comunist Român a considerat întotdeauna că munca de conducere economică nu trebuie ruptă de contextul social-politic, subliniind faptul că ea reflectă implicarea oamenilor muncii, alți din punct de vedere profesional, cit și politici. Participarea poporului la fundamentarea deciziilor înseamnă deci o formă superioară de conducere asigurată de bune condiții pentru îndeplinirea sarcinilor productive, a creșterii randamentului economic și constituie, pe această cale, o premisă a realizării programului de ridicare a bunăstării generale, a nivelului de trai material și cultural. Este un adevăr confirmat de viață, pe linia căruia se înțelege și recușta hotărârea plenară a Comitetului Central, privind îmbunătățirea muncii în domeniul presei și activității editoriale. Creșterea responsabilității colective, angajarea fiecăruia, transformarea fiecărei publicități într-un larg organism responsabil este trăsătura profund democratică a societății noastre, a stilului de conducere socială promovată de Partidul Comunist Român. Congresul consiliilor oamenilor muncii, care va avea loc pentru prima dată, se va manifesta ca un forum larg de dezbateră a dimensiunilor majore pe care le primește în țara noastră această formă a democrației economice. Se vor întîlni cei mai buni fii ai clasei muncitoare, comuniști, oameni pe umeri cărora cad sarcinile dificile ale progresului nostru economic, ale dezvoltării României și situații ei între țările dezvoltate. Problemele lor sînt probleme fundamentale ale noastre, ale tuturor celor care născem spre o țară mai mîndră, mai bogată, mai frumoasă. Iată un singur aspect, din multitudinea celor care se inscriu în gama largă de trăsături umane implicate în actuala etapă istorică a socialismului românesc: responsabilitatea, faptul că partidul pune la baza tuturor obiectivelor sale istorice adîncă implicare a fiecăruia. Tovarășul Nicolae Ceaușescu spune: „Să acordăm mai multă atenție acțiunilor de conducere din întreprinderi, consiliilor oamenilor muncii, hîrurilor acestor consilii, pentru a antrena mai activ aceste organisme colective în soluționarea problemelor, în dezbateră problemelor fundamentale ale activității economice din întreprinderi”. Gradul de

participare al acestor organisme la toate etapele activității productive reflectă capacitatea clasei muncitoare de a asigura controlul întregii structuri economice a societății, de la decizie la producție, indică maturitatea sa istorică, faptul că este pe deplin conștient de amploarea răspunderii sale față de întregul popor și că are în același timp forța necesară, arăsa energie de a îndeplini sarcinile mărețe cu care a fost investită.

Documentele partidului nostru, cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu au evidențiat în repetate rînduri faptul că amî nostri au cunoscut procesul de formare a unei noi conștiințe muncitorești. S-a născut, în marele proces revoluționar de transformare a întregii societăți românești, s-a constituit un nou tip de muncitor, cu totul îndepărtat de proletariet alienat, nevoit să-și vîndă forța de muncă, așa cum l-a descris Marx. Avem astăzi de-a face cu un muncitor conștient de finalitatea nobilă a activității sale, de caracterul util istoric al întregii sale activități, de la munca în uzină pînă la dezbateră în forum a politici statului. Conștiința muncitorească este astăzi un factor determinant în viața socială, politică și chiar morală a țării. Munca este ridicată la rang de lege morală, așa cum se cuvine într-o adevărată societate a meritului și dreptății. Muncitorul de astăzi este un cetățean instruit, instrumentul activității sale cere o minte elaborată, înaltă tehnicitate, iar între efortul său de zi cu zi și problemele cele mai ample ale lumii distanța este tot mai mică. Centrele cu veche tradiție muncitorească sînt semnificative pentru lărgă activitate culturală de masă dar într-un sens bine definit: cultură de masă înseamnă la Reșița, de pildă, o orchestră semi-simfonică, în care valorile muzicii universale sînt interpretate de către muncitorii și maistrii de înaltă calificare. Statutul social al muncitorului din România socialistă înseamnă și o altă condiție intelectuală și morală.

Acest uriaș salt calitativ reprezintă pentru scriitorul român o pagină fascinantă de istorie vie, capabilă să sugereze cărțile definitive ale epocii. Clasa muncitoare din România de azi a preluat și tradițiile morale ale izvorului său permanent, țărînimia românească, cea care a fost de-a lungul secolelor coloana de lumină a poporului nostru. Meditația asupra acestei trăsături, felul cum s-a produs translația istorică, în cursul a numai una sau două generații, de la conștiința țărînească la cea muncitorească, iată o altă problemă artistică de stringent interes, care și-a făcut deja loc în poemele și romanțele epocii, dar care își așteaptă încă marile creații, monumentele nepieritoare, înscrise în cuvîntul românesc. Auzindu-i pe contemporanii noștri vorbind în forumul muncitoresc, privindu-le chipurile hotărîte, cîntîrindu-le cuvintele responsabile, care mărturisesc hotărîrea lor de a face totul pentru binele și propășirea țării, scriitorii români vor simți și mai acut apăsător secretul general al partidului, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a se inspira de la izvoarele vieții, de a bea apa vie a realității noastre socialiste. Viața este supremul judecător al operelor noastre. În activitatea clasei muncitoare, în munca plină de abnegație a contemporanilor noștri se află desigur limpede al țării. Iată ce dă sens cărților noastre și le asigură durabilitatea.

Ion Jelea: „Prometeu”

RESPIRARI

Să-i iubim pe visători

a deseori poetul, prin firea sa visătoare, cînd vorbește poate să pară un exagerat dacă nu cumva un minelinos. Fără să fie numai o aparentă căci șiindrea în mituri proliferază în jurul ei o dulce mitomanie cum magnetul în jurul său invizibilele linii de forță ce atrag pilbură de fier pe orbita sa. Vorba domnului Șabalăoară care zicea undeva că poetul contemporanul un măr, vede în el un leopárd lar, cînd scrie cuvîntul măr, îl scrie mirîndu-se că ceilalți nu văd mărta leopárdului.

De altfel blinda mitomanie descinsă de-a dreptul din mit este într-una ceea ce am putea numi psihologia mitului. Fantezia ce altceva este dinisă, decît o incredință, o totală lipsă de susținere, o absolută lipsă de sentiment al concurenței, deci a invidiei. În cazul coeziei, lipsa de invidie, absența instinctului de concurență are o adevărată natură creativă. De ce? Pentru că firea umană a gândirii poetice naște lucruri, naște obiecte, naște oă siderale și albe. Aici, sub această hotă stelară, se ciocnesc în cinstea învierii cuvîntului, cu oă albe, nefetere. Galbenusul și albusul se scurg în cuvînt pînă cînd el ia fătura lui Făt-Frumos.

Să-i iubim pe visători! Mi-aduc aminte că derbedeul sacru de Farafit Idrati înt-ana din cărțile lui lăhărtate și de nobil suflet, prin gara personalului său autobiografie Adrian Zografi, într-o întire a acestuia sub canicula și lineia izbăvitoare a unui Nil tînzind spre Alexandria, gîndea sau visa cam așa: „Ei și, ce dacă mi s-a dus viața de ana simbetel și n-am apucat să comun măcar un sir de versuri. N-am decît să mă gîndesc la Iliada și să visez că am scris-o eu. Ce înșite, ce fericire, ce echilibru!” (Citez din memorie).

Dacă mîntea mea n-ar fi edificat piramidele din Egipt, dacă ochii mei n-ar fi pictat pinzele lui Van Gogh și dacă cea mai bună și misterioasă elegie a lui Rilke n-ar fi fost scrisă de mine într-o noapte de simbătă, cu tîmba sub pernă și secret, și apoi atribuită lui, ce credeți domnișle voastre, că aceste mîntăli ar exista într-adevăr?

Nu, nu se poate să vezi sine, dacă nu ești simtatic!

Nichita Stănescu

În pagina 3-a
COLOCVIILE -LUCEAFARULUI-

Omul muncii în literatură

Semnează: ● Ion Lăncrănjan ● Al. Simion ● Nicolae Mateescu ● Franz Storch ● Iulian Neacșu

Cîntarea României

Pentru intia oară în istoria Patriei are loc o manifestare a geniului nostru național de o asemenea amploare. Este o mare bucurie pentru noi toți cei ce lucrăm în cuvînt în vederea bunăstării morale și spirituale a poporului român de a ne întîlni și în acest fel din patru în patru ani, în aceste olimpiade carpatice ale sufletului românesc. Pentru că nu altceva s-a întîmplat în Elada lui Pindar și Sofocle. Poemele și tragediile lor s-a născut și afirmat prin întîlniri ale tuturor provinciilor acelei limbi unde poezii puteau cunoaște portul, cîntările și obiceiurile fiecărei insule, fiecărei cetăți cu specificul ei.

A fost o incitare de neprețuit pentru noi toți de a fi văzut fr-

muștea fiecărui județ al Patriei, portul românesc unic în lume, purtat cu atita grație și noblețe de frații și surorile noastre pe urmele

JURNAL DE POET

părinților. Din această confruntare a valorilor autentice, populare și culte, va scintila genul care rămîne, se vor impune valorile naționale care exprimă sufletul poporului nostru, vor fi smulse din uitare în contemporaneitate altele fapuri și evenimente istorice pilduitoare. Știm pentru cine scriem

și unde-i izvorul inspirației noastre. Înaltul rafinament al dansului românesc, portul transfigurată, măsura în cîntec și discreția frumosului nostru sint o lecție uriașă pentru poetul cult care fără aprofundarea acestor valori de aur autohtone rămîne în afara sufletului românesc. Avem o moștenire fără seamăn pe care se cuvine s-o mutăm în cuvînt, în imne și cârți, s-o ținem în lucrări ce vor mărturisii peste veacuri măreția și demnitatea poporului român. Cu acest gînd a pornit la drum festivalul național Cîntarea României și în acest spirit avem încredințarea că va aduce roadă pe mai departe.

Ioan Alexandru

Elogiu

necuprins și pur ca o lacrimă a tuturor nădejzilor, un singur cuvînt, deplin precum trecerea prin viață, el însuși Viață, l-am topit din vechimi fără memorie în numele de țară, pămînt și roade, răsărit de soare, alinare și curaj.

Sfătuitor în vremi de cumpănă, cîntec la ceas de tîhnă, un singur cuvînt, Mamă, cuprinde necuprinsul cu o lumină ce-i doar a Omului de-a pururi, a inimii în vîrstă, a tot ce-i mai înalt din înălțimile frumosului pe lume...

Chip de neasemuită candoare și tandrețe, melancolie și așteptare, mama este numele unor curate versuri ale marilor noștri poeți, dar și izvorul de înțelepciune a unui Ștefan zis și cei Mare, adică ales între oameni.

Aceasta pentru că nu există în destinul nostru o mare izbîndă cu care țara își cucerește de-a lungul veacurilor timpul, deopotrivă cîstîndu-și-l, fără ca eterna mamă să nu fie credința dinții, dar și povara de suflet a tuturor jertfelor.

Din vremi neprielnice ne stau mărturie obraji ei niși de durere, dar și veghea roadelor și pruncilor, astfel dăruindu-ne în acest neam ce-și numără printre virtuțile sale sănătatea minții și a brațelor.

Iar dacă există eroi în istorie, această nu pot fi, din perspectiva veșniciei pămîntesti, decît fiii anonimei și nu mai puțin eroice mame.

Poporul român are printre rostirile sale de adevăr adînc, una prin care spune că pruncii duc în vîrstă mereu mai departe virtuțile mamei.

Viața adaugă și întregeste, construind, desăvîrsind.

Sînt virtuți ce-au cîtorit o țară, leagăn de muncă în dreptate, timp limpede pentru milioane de prunci.

Acest nume de mamă, simplu, frumos, Alexandra, este la fel de simplu și la fel de frumos al istoriei noastre în evul de aur al patriei...

Un mormînt, la Scornicești, peste care vor cădea flori și zăpezi.

Un mormînt simplu, dar fără uitare, cum fără uitare este lumina mamei...

Ion Țugui

ÎN ACEST NUMĂR: ● Versuri de Radu Cârnel și ● Ion Iuga ● Gen Dumitrescu propune un îlnăr prozator: Gheorghe Truță ● Fragmente critice de Eugen Simion ● Cronica literară: M. Ungheanu despre romanul „Bunavestire” de Nicolae Breban ● Cartea de debut de Al. Piru ● Din poezia americană ● Afelea — un continent al viitorului.

Mamei

Dacă te-ai săruta acum un fluture de foc te-ai face scăpat din ochiul unei flori.

Iar dacă te-ai privi acum ca pe un crin lovit de-o rază ar fi înșingurarea ta o lacrimă ce singurează.

Și dacă te-ai striga incet în dimineți de rouă rece,

ai ști că viața dintre noi precum zăpezele se trece.

Dar astfel, depărtat și trist, visez un inger de zăpadă în mină cu un trandafir prelung și suplu ca o spadă.

Și cînd de tine mi-este dor (o, seara cînd mă tem de moarte)

presimt secunda care vrea cu un suris a ne desparte.

Mircea Micu

LECTURI

Camus, intermediarul

am început prin a-l citi pe Camus nu pentru el însuși, ci pentru a învăța să mă apropie de misterul dostoevskian. Pe măsură ce m-a făcut să-i înțeleg mai bine pe martirul nihilist Kirilov, pe marele păcătos Nikolai Stavroghin față în față cu inocenția și pe tragicul Ivan Karamazov, al cărui absolutism de tip raționalist eșuează în nebulnie, am început să uit pricina pentru care l-am căutat inițial și să-l citesc pe Camus pentru el însuși.

Între timp îmi însușisem marea lecție a lui Kafka și înțelesesem că nu este puțin lucru a ajunge la intermediarul cel mai apropiat de vreme ce nu îți este îngăduit să stai chiar înaintea aceluia care...

Mai înțelesesem că întrebările acestor damnați coincideau cu propriile întrebări ale lui Camus născute în contact cu suferințele inocenților și că prin modesta operă de intermediar către lu-

Ileana Mălăncioiu

Continuare în pag. a 6-a

Eugen Jebeleanu Arena

Noaptea

Noaptea, stînd singur în pat,
intins pe cearșeaful strîmt,
cearșeaful

cu riduri de senil,
cînd oasele, independentele mele
oase mă dor,

cînd ascult sfîșietoare cîntec de
„caf' conc'”,
cînd visez ce nu mai poate

să fie,
cînd rememorez vag ce a fost,
cînd nu mai pot construi
nici măcar un coteț din cițiva

păduchi
de stele problematice,
cînd puțin mă mai interesează
ce ne pregătesc Cei Mari

de peste Ocean sau de prin
alte părți,
cînd nici nu pot să adorm,
nici să rămîn treaz,

atunci
se apropie de mine,
cu pași largi și desgustători,
femeia cu trupul de scorpie

blazată,
se apropie Lelea,
marea Lele,
Lelea Lehamite.

Ea,
deloc dușmănoasă,
îmi trage o palmă peste buzele

scrumite,
îmi infundă capul în varza
putredă a pernei

și-mi șuieră plictisită printre
dinții ce-i ating urechile:
— Ai murit destul. Acum treci
Dincolo...

Și mă trezesc a două zi
în scăpătoare brațe
clătînoare

ale Vieții...

ISTORIE ȘI ATITUDINE

Demistificarea centurionilor

Romanul Bietul Ioanide este, de fapt, locul de întîlnire și de întrepătrundere a mai multor cicluri romanesti. Ar fi poate mai exact să se vorbească despre romanul lui Ioanide sau romanul lui Hagiensu ori al lui Gaitianu etc. Autorul nu este preocupat de creionarea unei structuri unitare, dominată de o inerentă viziune teleologică. Cartile sale sînt adevărate structuri mozaicale, în care traiectoriile indivizilor se întretaie, fără a-și pierde autonomia în favoarea vreunui preconcepte unități a întregului. Romanele nu sînt dominate de construcția epică, ci de jocul ideilor: ele nu sînt neorți o întreprindere narativă, ci și una intelectuală. Scriitorul nu descrie, ci analizează, explică și clasifică. El nu sugerează, ci dă verdicte. Călimescu are vocația caracterizării, a creionării tipurilor umane prin concepte și nu prin acumulări narative. Dezvoltarea romanului nu face decît să confirme atribuțiile exprimate inițial.

„Bietul Ioanide” și „Scriinul negru” cuprind, între alte filoaane narative, și pe cel ce s-a putea numi romanul centurionilor”, adică al aderenților Mișcării. Aceasta nu este însă prezentă întotdeauna ca fapt brît, ci ca realitate mediată, ca atitudine. Nu se împun istoria și evenimentul concret, ci dezbateră ideologică, frămîntarea conștiințelor care sînt puse în față unor decizii fundamentale.

Datele cele mai explicate în acest sens se găsesc în confesiunile lui Tudorel. Dar trebuie să fim circumspecți: găsim aici transfigurarea și înțelegerea într-un limbaj problematic și intelectualizat a unor teze brutale, lipsite de orice

Mihai Coman

Continuare în pag. 7-a

Omniul muncii in literatură

„Mai mult curaj și îndrăzneală în abordarea cotidianului“

— Ce rol ocupă, după părerea dv., personajul provenit din rindurile clasice muncitorești în literatura română contemporană?

— Eroul muncitor așa cum a fost el definit alădată se dovedește a fi un concept prea îngust pentru personajul-erou de astăzi, intrucit ultimul deceniu nu a schimbat doar peisajul exterior ci și pe cel interior al muncitorului, cu felul său de a fi, de a gândi, de a discerne, de a judeca, de a reacționa — lucru arhicunoscut, pentru că e prezent în viața cotidiană, dar nu în aceeași măsură și în literatură, și mă refer în special la literatura noastră...

— Diversitatea viziunilor epice contribuie la definirea revelatoare a condiției personajului caracteristic temei în discuție?

— Cred că există o diversitate de viziuni artistice, dar că diversificăm și noi aici, îndrăznesc să formulez o impresie.

A scuzat, poate, numărul cărților cu firul epic dus până la capăt, deci și a posibilității personajului-erou de a se infășșa cu lot ce este, cu tot ce năzuiește sau visează. S-a lărgit, în schimb, aria de interes al scriitorului — probabil din dorința de a cuprinde o secvență cât mai bogată a realității. Mozaicarea uneori chiar excesivă îi permite să folosească drept chit accente comentative, adică pasaje eseistice. Deși în asemenea romane „erou principal“ sunt, în fond, relațiile interumane, poate vorba și de prezența făturiilor de valori materiale, angrenați în perfecționarea vieții sociale. Și, totuși, pe lângă aceste opere strict necesare, pentru că invită la dialog și la confruntări de opinii, așa cum sint cerute de însuși timpul în permanență să devină, ar trebui să existe, poate și mai multe, romane de acțiune, cu pe nedrept subapreciate „fabulații“, la care, de altfel, s-a revenit după un timp de tatonări și pe alte meridiane ale globului. Omul, și mă refer aici la cititor, are nevoie astăzi de cit mai multe prilejuri de dezbatere, dar ele singure nu-i pot satisface setea de cunoaștere în sfera destinelor individuale, și nici așa dorința — de care ne îndeamnăm, dar fără teme — de a-și regăsi în plămădirile literare propriul său chip, și propriile sale preocupări, griji, bucurii.

— Si-a făcut critica literară datoria față de această direcție tematică a literaturii contemporane?

— Critica, după părerea mea, a făcut foarte bine când s-a legat și se leagă de anumite simplificări în concepția și practica literară, intrucit, într-un asemenea domeniu, pe cit de complex pe atât de gingaș, simplificarea devine ușor schematizare, iar aceasta anulare oricărui mesaj, fie el chiar cel mai bine intenționat. Dar critica literară trebuie să albe — mai ales după perioada amintită — multă grijă ca la plivitul buruienilor să nu joasă (cu șapal) și în rindul florilor, numai pentru că mișcarea a devenit mecanică. Un „nu“ cronic, exprimat doar în virtutea inerției, se dovedește a fi și fel de neproductiv ca și „da“ ul cronic, căci ambele scutesc de adevărată analiză diferențiată, până la urmă, și de propria dezvoltare a criticii în această extrem de grea profesie, fără de care nici o literatură nu s-ar putea dezvolta.

— Care este opinia dv. de vedere în legătură cu căile posibile de dezvoltare a literaturii statale pe temele asupra cărora am insistat în dialogul nostru?

— Din propriul meu dialog cu coala albă, deci cu manuscrisul în devenire, dar și din preocupările unor colegi de breșă, știu că nenumăratele îndemnări la mai mult curaj și îndrăzneală în abordarea cotidianului, cu și îndemnul pre- și vizionar la crearea unei literaturi diversificate, cu toate acestea au dat și o impulsie întreaga creație, întârziindu-mi încrederea în profesia, marea sau, pur și simplu, în munca noastră pe cit de frumoasă pe atât de pretențioasă.

Franz Storch

„Tema aceasta nu este o temă de sărbătoare de care să ne amintim cînd și cînd“

— Există deja romane în care eroul principal este muncitorul, ca individ bine definit, sau romane care se fixează asupra unui grup social definit pentru societatea noastră. Scăpăm că literatura română actuală înțelege existența în viața oamenilor muncii?

— Cred că romanele de inspirație muncitorească sint încă puține, iar, dintr-acestea, doar câteva par mai bune decât celelalte. Explicații ar fi destule și nu lipsa de atracție a uzinei poate fi una dintre ele. O anume garanție a succesului la editură și la o parte din critică, cit și un șablon imperfect al temei a creat, în urmă cu ani, rețineri ale autorilor și ca urmare au apărut stîngați într-un decor — uzina — care ar fi trebuit să le fie familiar. Muncitorii „creați“ semănau prea puțin cu modelele folosite de autori, fiind mai mult expresia gratuității cu care își imaginau acestia că ar fi. Dialogurile pe care erau puși să le susțină ei între ei erau uscate, lezinate de conflictele artificiale, iar portretul idealizat. Înșiși uzina apărea idilic, ca o pașiste între florile cărării autorul plasa întâmplător două trei noțiuni simple legate de un flux tehnologic.

Julian Neacșu

Continuare în pag. a 7-a

Anchetă realizată de Cornelia Djigola și Eugen Mihăescu

Ion Iuga

Stilp de poartă

Coperți blăstăm cite coperți cenușă nordice peceți porți ochiule de sub cetății copocui- infrunzit de jele în negre crengi și în ucelele zidit pe dreptul lui pruncie și-o izgonit hetarul

uscata crește în lință din ger fără îngăduință și umbliu cu umbrele sure pe săniile de foc să fure din rădăcini tot ce-i pădure Uscata ca de vint Uscata de mină îl duse pe tota în vaduri seci sub rădăcini strins în pumnale de străini

în stilp e jorul tău din vatră vezi să nu se facă pietră în creștăturile ce-or fi sunt trupurile-mi străvezii cînd opa-mi mușcă din picioare e boală-n voi în liacere — vin șobolanii rînd pe rînd vopsiți să muște și din gînd

grăiește stilpul prin cetății.

Un cer se ridică

Apă în mine intrăvar și vîlvătoie în calendarul inimii

înțeleaptă fără din mine locăte îmi leagă la glezne pași-mi seamănă grele inele și rugă-n nisip

Ion Iuga: „Arca odihniindu-se“

infometată înăcără le caută și plînge echilul pină unde aghiul vorbeii încă nu arde

un cer se ridică prin mine

împătimită steaua se zbate prin cop iar pentru pînă cum ne lasă marginea stielei

abate rîul spre ea pină turnu-nclina al bisericii o duce mai sus de pivire

mană întoarce-le lurtună pină-n țărnu duhului meu

Lumina

Cu dăruți ai venit lumină de ziua răboaiicile flăcări din mine să stingi

brătări din sud balnave lanterne pe apa bratelor tale și mătură de vînt să lungece cînd gurile noastre se prind în păcat aeri nu fură vîșmelele podăoabele tale ard pe un cer depărtat

numai semînțele împrăștiate prin rău blînde crizanțeme-și la picioarele noastre

grăbește iubire păștea spre ziuă pămîntaș română imi strînge genunchii și înflorește de singele nostru

să ne rugăm iubito să ne rugăm pentru pacea din arena romană la ceasul albastru și degetele noastre albastre de cîntec

Capacul singera albastru

Intors de zădii în mine certatul cu mine arbat cu aripi în cer vorbele singera-n crengi tac blînd să mă spele apele țării n-ore margine către cer mereu în pămînt Marmar coboară mișcă stiele și arde frigul de afară cînd mină îmi rămîne-n ger

certații singera albastru zăpezilor

un zeu urma și rana-n vale-și cîntă capacul singera albastru

„Scriitorul nu trebuie să aducă la sine o realitate, ci să se ducă el spre realitate“

— Oamenii muncii sint o prezență constantă în operele dv. Ce puteți spune despre această prezență în literatura română a ultimilor ani?

— Prezența „oamenilor muncii“ în literatură nu trebuie tratată, cum s-a întimplat și se mai întimplă, ca o problemă de campanie. De care să ne amintim numai în anumite împrejurări sociale și politice, cînd ne întocmescem țoți către anumite cărți și către anumite scriitori. În celelalte împrejurări fiind, chipurile, partizani ai „marilor și autenticelor valori“, general umane și general valabile. Ea, această prezență, nu trebuie abordată însă nici la modul simpatizat și mecanicist. Fîndcă lucrurile nu se rezolvă, pe plan artistic, prin includerea într-o scriere a unui muncitor sau a unui țaran. Accentul trebuie să cadă pe gînd și pe gândire, pe felul de a fi al muncitorului și al țaranului, pe filozofia care i-a călăuzit și îl călăuzește în viață. A căror prezență în literatură poate fi și îndreptată, poate exista ca termen de raportare conflictuală, — depinde de specificul fiecărei lucrări literare, de inclinațiile autorului și de cunoașterea, de bagajul cu care a venit el de acasă, sau pe care și l-a format „ne drum“, prin cercetare.

E de dorit, desigur, ca într-o literatură, mai ales într-o literatură cum este a noastră, angajată, partinică, să existe, ca eroi, cîți mai mulți muncitori și țărani. Nu cred însă că trebuie să transformăm această dorință în normă rigidă, în dogmă. Nu trebuie să facem „statistică literară“, întocmindu-le eroilor „fise de cadru“, în funcție de „originea socială“, cum li se întocmeau oamenilor într-o vreme, în viață, nu în critica literară.

Problema e alta și nu tine de număr. — Numai de numără ține de gândire, de aspirațiile și frîntările de fond ale claselor de bază ale societății românești. Fîndcă mie mi se pare mai periculoasă, ca tendință, substituirea, îmbrăcarea micului burghez în salopetă muncitorească, transformarea țaranului în simplu mahalagiu, în „om de periferie“. Scriitorul nu trebuie să aducă la sine o realitate, racordînd-o forțat cu ceea ce știe și cunoaște el. Mai firesc și mai fertil e să se ducă el spre această realitate. Dacă poate, dacă are disponibilități de cunoaștere în acest sens. Dacă nu le are, dacă nu „i-a dăruit“ nicodată o anumită realitate e mai bine să nu scrie despre ea. Să scrie despre ceea ce cunoaște bine de tot cel puțin la început, urmînd ca după aceea, pe măsură ce se evoluează și va cere, cunoașterea să fie lărgită.

Majorul și minorul coexistă firesc în literatură. Și dacă e ceva de discutat aici, e de discutat raportul dintre aceste două coordonate. Iar acest raport măsura în care domină tabloul general o trăsură sau alta, reflectă (sau estompează) ceea ce s-a numit și se numește specific național. În cazul nostru, de pildă, dînt-un asemenea tablou majorul nu poate lipsi. Nici măcar estompat nu poate fi. Dacă vrem să nu ajungem la falsificări, la denaturări.

Vorbînd de „oamenii muncii“ noi vorbim de popor. Iar prezența poporului în literatură nu ține de cuprinderea, prin literatură, a tuturor îndeletnicirilor practice, — oclari, turnători, electricieni și modelatori, tractoriști și zootehnici etc., etc. Tine de aspirații, de problematică. Așa cum reflectarea actualității în literatură nu ține de „calendar“ (am ajuns cu reflectarea pină în 1970, trebuie să mai înaintăm puțin cu ea, măcar vreo trei ani, trebuie s-o aducem la zi). Tine tot de problematică, ține de măsura în care sint sau nu sint prezente în literatură frîntările unei întregi epoci istorice.

Din acest punct de vedere, lucrurile nu stau rău în literatura contemporană. Dar nici strălucit nu stau. Nu vrem să spun prin asta că nu există cîștiguri și izbîni. Există asemenea lucruri. Și poate că tocmai de aceea există și insatisfacții. Pentru că există cîștiguri și izbîni.

— Care este raportul dintre deciderai și realitate în privința viziunii artistice asupra omniului muncii ca figură centrală a istoriei, prezentului și viitorului societății noastre?

— „Omniul muncii“ trebuie să știe că prezența lui în literatură nu depinde numai de cel ce scrie literatură, de preocupările și de viziunea lui. Depinde, dimpotrivă, uneori în chip hotărîtor și dramatic, și de cel ce tipărește literatură. De cel ce se împacă mult mai repede și mai ușor cu problemele micului-burghez, decît cu frîntările mari ale omniului de azi de aici, din România socialistă. Care a fost și este „figura centrală a istoriei“, revindecîndu-și, pe drept, același loc și în literatură.

— Îndreptă constantele personalității acestui erou și condiția lui literară în ultimii ani?

— „Condiția literară“ a eroului contemporan e destul de subredă, fiind de a dreptul precară citeodată. Atunci cînd acest erou e lipsit de ceea ce s-a numit și se numește implicare. Cînd devine revoluționar cu voia autorului, în chip forțat. Cînd are loc substituirea de care vorbeam mai înainte. Cînd scriitorul „tunde pu-recit“, îl loc să se „lupte cu lei“. Cînd neesențialul devine esențial prin contrafacere. Contrafacerea la realizarea căreia contribuie nu o dată și „superba“ noastră critică literară.

— Spre ce zone și probleme ale realității se concentrează atenția dv. în prezent? La ce lucrări? Ce intenții literare aveți?

— În ce privește preocupările proprii as vrea să vă spun că aștept să jasă la lumina zilei Sufărînța urmasilor. un roman în centrul căruia se află un țaran, lucrînd pină atunci, ca să-mi fie așteptarea mai cu spor. La Flul seceiei, un roman în centrul căruia se află un muncitor, un revoluționar de azi.

Ion Lăncrăjan

„Oamenii muncii vor să-și recunoască în lucrările literare și artistice propria lor fizionomie morală, nu să găsească în romane, filme sau piese de teatru personaje inchipuite sau eroi transplantați în zilele noastre din alte etape istorice sau chiar de pe alte planete. Unii creatori de artă își inchipuie că pot găsi conflicte interesante numai în anumite medii sociale, unde unii oameni complică inutil lucrurile și înșiși viața lor citeodată lipsă de activitate. Într-adevăr, oamenii muncii din uzine și de pe ogoare sint mult mai puțin complicați, ei rezolvă problemele de viață și de muncă mult mai simplu și mult mai direct. Dar fac o mare greșeală aceia care cred că, din această cauză, acești minunați creatori ai hunurilor materiale și spirituale, oamenii muncii, nu pot oferi cele mai importante surse de inspirație pentru artiști. Tocmai oamenii muncii sint animați de idealurile cele mai înalte și de convingerile cele mai profunde, își trăiesc viața cu pasiune și dăruire, sint înfuleșiiți de spirit de dreptate și adevăr. Ei, oamenii muncii, exprîmă în modul cel mai pregnant adevărul caracter al poporului nostru, sensibilitatea și frumusețea sa morală unică în felul ei“.

NICOLAE CEAUȘESCU

„Muncitorimea își pune pecetea asupra tuturor compartimentelor vieții sociale“

— Considerați că literatura română contemporană surprinde aspectele noi ale realității, ale problemelor legale de viața oamenilor muncii? Cum reușește scriitorul contemporan să recepteze această realitate?

— Pentru un om al scrisului întreaga viață care-l înconjoară și pe care o străbate lucid, entuziasmat, neliniștit, reprezentînd, desigur, un laborator de creație, el împlicîndu-se existențial în fiecare schimbare, asumîndu-și ca martor activ și personal viu într-o piesă cu pauze aleatorii și fără final absolut previzibil, riscurile meseriei de a trăi, de a trăi într-un anumit fel, se înțelege. Privirea lui se va îndrepta însă în mod fatal cu precumpanie, în dependență de o multitudine de factori care i-au cizelat prin ani ființa spirituală, spre teritorii îndeosebi apropiate sufletului și inimii sale. E un concert armonios, în definitiv, natura diversă a preocupărilor umane, gama nesfîrșită a sensibilităților care alcătuiesc un univers, reflectîndu-se în tabloul bogat de acum în nuanțe al literaturii române contemporane. Pornînd deci de la premiza că importantă e, în primul rînd, capacitatea de a recrea în chip sensibil și convingător artistic lumea reală în datele ei reprezentative, orice se întimplă poate, într-un anumit sens, oferi elemente pentru o construcție semnificativă. Talentul nu trebuie, firesc bruscat, autobruscat și împins spre zone care nu-l prîsc, nu-l sint proprii. Talent înseamnă tocmai, printre altele, autocunoaștere, autodescoperire: să intuiești ce sîți să faci mai bine, eventual doar tu, numai tu și să te feresti de ademenirea unor flăcări spectaculoase dar iluzorii, pentru tine în orice caz amăgioare. Și totuși pentru teme și probleme istorice operează o naturală cenzură și ierarhizare. O ierarhizare de conținut, valorică, ce tine cont de dinzările sociale, determinante, de obșesile care împregnază atmosfera unei epoci. Am citit recent fragmente a scrierilor care aparținînd unui tânăr scriitor, Dragomir Horomnea, care m-au cucerit prin naturalitatea firului epic, autenticitatea figurilor, simplitatea și în același timp complexitatea, deloc contrafăcută, a unor personaje configurînd o lume în care crezi și care reușește, prin marea artă adevărată, să-ți se împănă. As ține, pornînd de la această lectură mai prosănă și să remarc din nou deși voi repeta inevitabil lucruri pe care într-un fel oarecare le-am mai spus sau au mai fost spuse, adevăruri probabil elementare dar nu mai puțin esențiale. Dacă într-o epocă istoricește revolută muncitorimea, deși restrînsă cantitativ, e-a cucerit totuși la fermet al progresului, devenînd forța motrice principală a schimbărilor revoluționare produse în țara noastră, ea a ajuns în procesul industrializării intensive, o „armată pasnică“ imensă, în continuă expansiune și care evoluează și formîndu-se spiritual pe sine înăuntru, își pune pecetea asupra tuturor compartimentelor vieții sociale. Doream doar să subliniez un fapt evident și anume că lumea muncitorimii și a muncii, ca școală de educare a caracterelor, de forjare a unei viziuni, din termen de referință teoretică s-a preschimbat într-o realitate palpabilă, vastă, cu rami-ficatii în straturile celei mai atînde ale existenței, condiționîndu-ne dezvoltarea și evoluția. Aceasta în primul rînd. Asistăm apoi la o modificare continuă a conștințelor în relație cu mutațiile produse în raporturile sociale pe baza avîntului societății noastre în general.

— Credeți că este reflectat în romane, proză scurtă etc., fenomenul transformării vieții oamenilor muncii, a muncitorilor în noile condiții de dezvoltare ale societății contemporane?

— Truditorul de azi e altul, fîrește, decît din urmă cu jumătate de secol. Gradul de civilizație tehnică a impus cunoștințe superioare, stăpînirea perfectă a unor tehnici de producție complexe. Altul e orizontul său spiritual. Muncitorul contemporan, în cadrul unui ansamblu de măsuri care au dus la creșterea nivelului său de cultură, a atins treapta în care o departare netă între ceea ce numim îndeletnicire intelectuală și muncă fizică devine din ce în ce mai puțin operantă. Sîntem asupra unor asemenea lucruri prea cunoscute și arhicunoscute prin îndelungă repetare pentru că în tratarea problematicii muncitorești sîntem încă uneori prizonierii anumitor preconcepții. Poate că, într-un fel, vechile prejudecăți de mult dispărute cu privire la imposibilitatea dezbaterii marilor probleme umane de material de viață trănească continuă să persiste, oarecum, fie și inconștient, de astă dată în lezătură cu prezența în literatură a muncitorimii. Conflictele reprezentative, trăsăturile în măsură să exprime o epocă, pot fi depistate cu forță sporită, consider, plonjînd în plinul unei existențe caracteristice, prin excelență, pentru actualitatea românească. Și nu e vorba doar de sugerarea unei atmosfere, a unei ambiante, ci de crearea unor personaje —

purtători ai problemelor grave și de esență cu care se confruntă societatea noastră într-o etapă de definire a răspunderilor și de cristalizare a viitorului ei.

— Aveți pe masa de lucru, un proiect de viitor pentru o carte cu tematică muncitorească?

— Personal, mă aflu în căutarea asiduă a unei chei care să-mi înlesnească trecerea de la un univers pe care l-am frecventat în cărțile mele de început, un univers propriu unei perioade istorice de acum încetate, la Investigarea condiției moderne a omniului pentru care munca va trebui să se constituie într-un mijloc de afirmare plenară a personalității și de eliberare spirituală, a omniului participant activ la făurirea unei lumi a creației constructive.

Al. Simion

„Ceea ce transmitem cititorului este și încrederea noastră, convingerea că adevărul ne aparține“

— Este omniul muncii o temă „herbolică“ de anvergură istorică, pentru scriitorul din prezent?

— Literatura nu se poate multumi să afirme că oamenii muncii făuresc istoria, ci trebuie să o și dovedească: a face să se simtă în faptele obșnuite vișmei istoriei, nu e la îndemîna oricui. Cînd își stau la dispoziție biografiile de excepție, cînd poț să alegi dintre faptele omenești pe cele care au hotărît în mod direct istoria, este firesc să preferi celea cea mai simplă. Totuși culisele și chiar scena pe care se joacă acțele istorice, cu personajele sale principale și toată recuzita de rigoare, nu sint de-ajuns pentru a înțelege spiritul unei epoci. O epocă se simte cu aceeași vigoare în gesturile cele mai mărunte, în faptele cele mai îndepărtate, aparținînd de epicentrul istoriei. Întreaga dimensiune a evenimentului se simte abia acolo unde istoria se întoarce asupra oamenilor ca un ecou al propriilor fapte. Nu există pentru literatură teme interzise, dar există adevăruri ușor de demonstrat, ușor deschise pe care trebuie doar să te prefaci că le ferțești, precum există și adevăruri loțale — dintre acelea pe care doar marile personalități se încumesc să le atace, fără teamă de a cădea în banalitate. Abia aici, pe teritoriul unui adevăr dintre cele mai profunde, aici unde istoria nu explozează senzational, se probează adevăratele virtuți scriitoricești.

— Pentru rezolvarea unei asemenea teme, diversitatea viziunilor artistice trebuie să fie o problemă de căpătîi?

— A ataca o asemenea temă este mai întîi o chestiune de convingere și abia apoi o problemă de mijloace. Nu poate să țină locul vocăției, al încrederii nemăsurate în puterea de expresie a faptului obșnuit, căci, în mare măsură, ceea ce transmitem cititorului este și încrederea noastră, convingerea că adevărul ne aparține. Convingerile de împrumut, ideea vașă că, pe-acți pe undeva trebuie să ne așezăm și noi, ca să vedem mai bine și să fim văzuți mai bine, nu ajută la nimic. Arta se întîlnește cu istoria nu numai așezîndu-se la masa istoriei, ci aducînd cu ea spiritul viu al epocii. Diversitatea viziunilor artistice este desigur de dorit, dar nu poate fi împusă. Critica noastră literară merge pină acolo cu dorințele ei de diversitate, încît încearcă să împună pină și unuia și aceluiași scriitor schimbare — schimbare cu orice preț, de la o carte la alta. Și faptul nu ar fi încă de condamnat, dacă mulți scriitori nu ar fi înțeles această pretenție ca pe o obligație de a se prezenta de fiecare dată sub altă înfășșare, părăsînd teritoriul pe care le cunoșteau, către care îl chema vocăția și experiența, lansîndu-se în producția a căror singură calitate este aceea de a fi la modă. Trădarea propriilor credințe și propriilor înclinații doar de dragul diversității, a fost plătită prea scump pentru a mai susține astăzi, ca acum două decenii, că datorită literaturii ar fi una sau alta. Literatura, în ceea ce are ea mai bun, scriitorul care crede în întuielile sale mai mult decît în orice, își servese epoca și cititorii mai mult decît ar face-o dînd ascultare celor mai binevoitori sfătuitoari.

— Care sint, după opinia d-voastră, condițiile expresivității?

— Cred că sinceritatea trăirii este singura condiție a expresivității. De la discriminare încep toate nedreptățile și dintre ele, cea mai gravă pentru un scriitor, este aceea de a lua condiția intelectuală drept singura garanție a adevărului.

— La ce lucrări?

— Lucrez la un roman intitulat Barca. Am schițat alte câteva povestiri care vor veni să completeze ciclul început cu volumul Stația de salvare.

Nicolae Mateescu

a pădurii

după rîndul care dispăruse în întineric. Nu se mai auzi nimic.

„Au plecat acasă... Aștia au rămas, s-au dus și păzesc. Și la miezul nopții or să plece și ei... Fiecare la el acasă...”

„Au plecat acasă și la miezul nopții or să plece și aștia... Fiecare la el acasă...”

„Măncăm și noi ce-o fi... Măncăm... se culcă...”

„Măncăm... Vezi, și tu ziceai c-or să pună o masă... Nu ziceai așa?”

„Ba da, așa ziceai. Cînd dădea aceluia, la mai taci! zicea, nu ziceam, gata!”

„Trecu din cîmp pe uliță dintre case... Și eu prost!... Ce-aveam atunci în cap? Cum îmi închipuiam așa ceva? Oamenii sînt oșbiți, au muncit toată ziua. Se duc, mîncînd ce au... sînt oșbiți... au muncit toată ziua...”

„Dar eu... eu n-am muncit toată ziua? Și cum am muncit! Nu l-ai auzit pe Sofron...”

„Gore, du-te și culcă-te, ai muncit cit zeci... Său dup-ai...”

„Măncăm... vezi, și tu ziceai c-or să pună o masă... Nu ziceai așa?”

„He-hei, aici la taci tu că poate e altceva. Poate n-au avut încredere în tine. N-ai auzit? Oamenii de-nădejde să păzească zidul. Și pe tine te-ai trimis la culcare...”

„Său tot acolo...”

„Mă, Gore vrea să rămînă și voi... Adică... dacă pină și Gore... cum e el...”

„Adică... stal... Cum sint?”

„Ia, gata! De unde-mi vin așa gînduri?”

„Măi sus, măi sus și măi sus, dar e tot întineric. De ce te îndepărtezi mai mult în întineric lumina farului nu rămîne în urmă, nu se micșorează. Dimpotrivă, se mărește, strălucește mai mult de parcă s-ae hrăni cu întinericul mai des. Privind-o mult, pe nesimțite în mai e jos, la locul ei înire spre că în mijlocul uriașei sfere negre. Nu se mai află jos pentru că în întineric jostul și susul dispar și se amestecă într-un nimic rotund. Întinericul pătrunde pe sub pămînt și pe sub apă și formează acolo cealaltă parte a sferei negre. Totul parcă ar fi un uriaș fruct de întineric cu simburile de lumină.”

„Gore țese de pe uliță, ajunse pe drumul plecurii, o luă înainte spre centru. „Adică... ei sînt oșbiți, mîncînd, se culcă...”

„Da! eu n-am muncit? Și știau că n-am unde să mănînc. Știau, nu?”

„Și am muncit tot... Dacă venea apa nici el n-aveam acum ce să mîncăm... unde?”

„Asta... așa e... Da! au fost vreodată astfel? Au fost și mai...”

„Nu mă supărăm... Așa sint el... Da! astăzi erau parcă astfel, m?”

„Așa e, parcă...”

„Întoarce capul într-o parte, apoi în alta, se uită la ferestrele luminate...”

„S-au dus acasă... sting lumînile... se culcă. Eu mă duc și mă culc la cămărie... pe blane...”

„Lasă, îmi fac eu rostul meu... îmi fac casa...”

„Ai dat și nisipul și pietrișul...”

„A-o duc, uitasem. Și ce... ce dacă? Cînd s-or duce apele în altele...”

„Ajunse în centru, urcă scările primăriei, merse pînă la ultima ușă. „Vezi... Am dat și nisipul și pietrișul. Ei s-au dus acasă, eu...”

„Ai dat... Vezi că-ncep să fi fără dreptate. Ai dat c-aveam... Și ei dăc-ar fi avut ar fi dat...”

„Așa e... Ce dacă am dat? Trebuia... Și parcă toți erau astfel... parcă...”

„Nu trebuie să mă mai gîndesc... Să dorm... sînt oșbiți...”

„Pipăi spre geam, găci chibritul, gas felinarul...”

„Ce să mă mai gîndesc? Mă culc... dorm...”

„Scăpără, lumina atînea într-o lăcărare toți peretii, îi aduse atît de aproape mai pe alții, încît abia mai încăpu un pat fără tăblii. Așa e. De ce urci mai mult lumina dintre ape se mărește, vine în mijlocul sferei de întineric. E ciudat cum uneori într-un nesfirșit nu pop găsi nici un strop de lumină pe care însă îl găsești într-o fărîmă de pămînt. La oameni.”

„Gore e întins cu fața în sus în pat. „Valerian a mușcat, a luat scutul... Tuie a mușcat, a luat scutul...”

„Mănîncă, mi-a zis...”

„Dup-ai, cînd am terminat s-au certat. Nu-l așa că erau astfel atunci cînd făceam zidul? Să las asta: c-am dat nisipul și nu știu ce... c-am făcut nu știu ce... Numai asta: dup-ai s-au certat...”

„Iar începi... Mă bine stai aci și culcă-te!”

„Așa e... mă culc. Ce să mă mai gîndesc? Mă culc... dorm...”

„Mă, Gore vrea să rămînă și voi... Adică... dacă pină și Gore... cum e el...”

„Adică... stal... Cum sint?”

„Ia, gata! De unde-mi vin așa gînduri?”

„Măi sus, măi sus și măi sus, dar e tot întineric. De ce te îndepărtezi mai mult în întineric lumina farului nu rămîne în urmă, nu se micșorează. Dimpotrivă, se mărește, strălucește mai mult de parcă s-ae hrăni cu întinericul mai des. Privind-o mult, pe nesimțite în mai e jos, la locul ei înire spre că în mijlocul uriașei sfere negre. Nu se mai află jos pentru că în întineric jostul și susul dispar și se amestecă într-un nimic rotund. Întinericul pătrunde pe sub pămînt și pe sub apă și formează acolo cealaltă parte a sferei negre. Totul parcă ar fi un uriaș fruct de întineric cu simburile de lumină.”

„Gore țese de pe uliță, ajunse pe drumul plecurii, o luă înainte spre centru. „Adică... ei sînt oșbiți, mîncînd, se culcă...”

„Da! eu n-am muncit? Și știau că n-am unde să mănînc. Știau, nu?”

„Și am muncit tot... Dacă venea apa nici el n-aveam acum ce să mîncăm... unde?”

„Asta... așa e... Da! au fost vreodată astfel? Au fost și mai...”

„Nu mă supărăm... Așa sint el... Da! astăzi erau parcă astfel, m?”

„Așa e, parcă...”

„Întoarce capul într-o parte, apoi în alta, se uită la ferestrele luminate...”

„S-au dus acasă... sting lumînile... se culcă. Eu mă duc și mă culc la cămărie... pe blane...”

„Lasă, îmi fac eu rostul meu... îmi fac casa...”

„Ai dat și nisipul și pietrișul...”

„A-o duc, uitasem. Și ce... ce dacă? Cînd s-or duce apele în altele...”

„Ajunse în centru, urcă scările primăriei, merse pînă la ultima ușă. „Vezi... Am dat și nisipul și pietrișul. Ei s-au dus acasă, eu...”

„Ai dat... Vezi că-ncep să fi fără dreptate. Ai dat c-aveam... Și ei dăc-ar fi avut ar fi dat...”

„Așa e... Ce dacă am dat? Trebuia... Și parcă toți erau astfel... parcă...”

„Nu trebuie să mă mai gîndesc... Să dorm... sînt oșbiți...”

„Pipăi spre geam, găci chibritul, gas felinarul...”

„Ce să mă mai gîndesc? Mă culc... dorm...”

„Scăpără, lumina atînea într-o lăcărare toți peretii, îi aduse atît de aproape mai pe alții, încît abia mai încăpu un pat fără tăblii. Așa e. De ce urci mai mult lumina dintre ape se mărește, vine în mijlocul sferei de întineric. E ciudat cum uneori într-un nesfirșit nu pop găsi nici un strop de lumină pe care însă îl găsești într-o fărîmă de pămînt. La oameni.”

„Gore e întins cu fața în sus în pat. „Valerian a mușcat, a luat scutul... Tuie a mușcat, a luat scutul...”

„Mănîncă, mi-a zis...”

„Dup-ai, cînd am terminat s-au certat. Nu-l așa că erau astfel atunci cînd făceam zidul? Să las asta: c-am dat nisipul și nu știu ce... c-am făcut nu știu ce... Numai asta: dup-ai s-au certat...”

„Iar începi... Mă bine stai aci și culcă-te!”

„Așa e... mă culc. Ce să mă mai gîndesc? Mă culc... dorm...”

desc? Mă culc... dorm... Ce să mă mai...?”

„Se întoarce pe-o parte, își puse o mîină sub cap. Scindurile de sub el se răscăi cu zgomot...”

„...Apa lătrăgam. „Alergau... și Sică... și Lică... și Petre... Toți — toți...”

„Mă, parcă ziceai că te culc... N-are rost să te mai gîndesci. Ce, parch... — Laă-mă-n pace! Nu mi-e somn...”

„Așa e... erau astfel. După terminare s-au schimbat... Sau înainte de-a veni apele erau așa cum sint ei și s-au schimbat, sau invers?”

„Uite, acum chiar că mă scoți din sărite. Ce dracu mai vrei? Mîine te scoți, lei caprele...”

„La mai lasă-mă-n pace cu caprele! Vezi, acum tu mă scoți din sărite...”

„Or să rămînă cum au fost pînă acum. La fel, la fel!”

„Capra, vezi c-am legat...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

„Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus. „Se întoarce la ce făcuse în sus...”

— Cine e acolo? Intrebă Valer din întineric.

— Se oprî, merse și mai încet. „Cine e? Intrebă la Valer.”

— Eu, Gore, răspunse. Merse în direcția vocii, Valer rămase pe loc.

— Ce e, mă, cu tine pe-aci? zise Valer grea, atînea țigara sub talpă. Credeam că cine știe ce dracu’ e...”

— Nu mi-e somn, zise Gore, se oprî, privi spre dig.

„Am ajunsă lîngă dig... am ajunsă lîngă dig...”

— Cum mai merge apa? Intrebă. Scade, crește?

— Scade... Crește... crește... crește... Valer căută altă țigară.

— Scade, zise. Adineori am măsurat eu și scăzuse o palmă.

— Gore se apropie mai mult de zidul de saci.

— Scade... scade... „Valerian a mușcat, a luat scutul... Tuie a mușcat...”

— Mănîncă, a zis. „A scăzut... a scăzut...”

— Dup-ai s-au certat... „A scăzut...”

— Pînă dimineața e gata toată, zise Valer, aruncă jos chibritul stins, porni iar în susul digului.

— E întineric peste tot și doar lumina farului mă înălțea. De-a lungul digului sînt oamenii care îl păzesc. Casele nu se mai văd oricît te-ai apropia.

— Cum dracu’ de nu te-ai somn? zise Valer cînd se întoarce. Eu pic...

— Nu-mi e, zise Gore, atînea apa cu mîna.

— N-or să mă fie niciodată așa... or să rămînă ca-nainte... Valerian a mușcat, a luat scutul... Tuie...

— Dup-ai s-au certat... a plecat fiecare la el acasă...”

— Du-te și culcă-te, zise Gore. Rămîn eu...”

— Du-te și... „Ce vrei să faci?”

— Ce vrei să faci? „Ce vrei...”

— Ce vrei să faci? Valer se plimbă pe lîngă dig.

atelier literar posta redacției

T. ROȘU: Dacă ai pune un pic de frînă acestui șuvoi verbal dezordonat, delirant, dacă ai supraveghea nite înfrigurarea și debitul alt de industrie, al condusului, cu siguranță că lucrurile s-ar îndrepta mai clar, mai convingător, spre poezie (după cum se poate bănui din unele texte trimise, ca de pildă, „Preferința intimă”, „Așteptarea sub clar de lună”).

MIHAELA MĂGUREANU: Pagini carate, de confesie și observație subtilă. Dar... „variații pe aceeași temă”, într-o artă cum restrânsă, intimistă, sau chiar feministă. Mai bună în lirică și mai literatură („Linia vieții”, „Nite”, „Leac” sau confuză), „Leac”, „leac” care nu e pus, de fapt, în evidență și pentru cititor.

ION DUNCA: Evoluție dezamăgitoare, cu degradarea gravă a rosturilor esențiale ale poeziei. „Teoria dv. nu e decît o pleoacă în favoarea comodității și jocului superficial de cuvinte, a neputinței de a articula, de a cristaliza, de a frecvența ideea. Ceea ce ne-ați trimis acum (lungi, interminabile litanii monotone, vorbărețe, divagante, fără nici o adresă) rămîne în zona delirului verbal, nonsalant și fără consecințe. E cazul să reflectați serios și să vă mai „sfătuiți” nite în cărțile marilor poeți. Pe viitor, nu ne mai trimiteți tot ce scrieți, ci numai selecții foarte exigente.

A. DUMITRAȘCU: Angajamentele sînt frumoase, sperăm să le puteți îndeplini și vă dorim succes la examen. Printre versurile trimise nu prea sînt lucruri noi. Ceva mai aproape de poezie, „Un salut”, „Definire”.

D. MARAN: Pagini parcă în progres („Calligrafie”, „Flori”, „Ireversibil”, „Disonanță”) dar și unele amenințări de uscăciune, „intelectualism” livresc, elaborare căzută (vizibilă).

L. CISMĂȘU: Pagini constituente, bine intenționate, dar discursul rămîne, din păcate, uscat, plat, fără frează poetică. Ceva, în „Să spui”.

D. BORCEA: Cîteva lucruri bune, de data asta, mai inspirate și mai sigure: „Cercoare”, „Fire”, „Vreme”.

D. ROS: Preza e superficială, iefină, scrisă uitător de rudimentar, neglijent, ci chiar mai rău („Se știe (...) că în Kojak își fumiază țigara... etc.). De necrezut!

EM. STĂNESCU: Sînt idei și intenții bune în scrisoarea (deși tonul ei de jale nu prea stă bine unui tînar pus pe zapte mari, fie chiar în domeniul poeziei...). E drept, că „faptele mari” nu se arată, deocamdată, în pagini, dar un zvon liric există, o anumită joacă ingenuă cu vorbele, care ar putea deveni, cu timpul (dar nu fără studiu și exercițiu susținut și exigent), poezie adevărată. Pînă acum, cea mai bună pară să fie „Sentimentul timpului”. (Dar de unde ați luat titlul din scrisoare, pe care ni-l atribuiți, se pare, fără temelii?).

ELENA I. P.: Sînt și niște semne de poezie, în unele pagini, încă șovăitoare, fragile, frugale („Noi doi”, „În noi, rădăcinile”, „Vamă trecerii”). Să sperăm că viitoarele pileuri ne vor aduce confirmări, mai ample, mai profunde. Despre cenzură, cereți informații la secretariatul de redacție. Mulțumiri pentru frumoasele cuvinte din scrisoare.

I. GH. ANTON: De data asta, compunerii mai de grabă modeste, convenționale, născute mai mult dintr-un zel grafic, decît din inspirație. Ceva mai bune (dar sub nivelul necesar), „Ceasul”, „Generații”, „Am cunoscut un miner”.

Taflan Iulian, Viorel Tomca, Eugen Olteanu, Ioan Anastasia, Ilija Corneliu-Viorel, F. Coryllus, M. G. Caracal, Sanj Mare Florca, Ioan Andă, Tomescu Traian, Dorin Călin, Adrian Olah, Doru Dume, M. B. Slobozan, P. Călin, Dulea Lucian, Furnice Rodica, Mile Raescu UB, Valentin Dobrescu, Vali Paul, Alexandru Udrea, Adrian B., Marcel Teodorescu, Oltian Ioan, Preda Marian, Gavrilă Marloara, Eftene Dumitru: Nu se văd semne de talent, deocamdată.

P. Cihann, G. Vaiman (ceva mai bine, în „Ploaie de vară”, „Toamna”), **A. Armas, Lăcrimioara Stănescu Lyssa, St. L. Delaot, Ion Mitrahe** (pe viitor, mai citiți!), **Decheval:** Pagini de nivel modest.

Nestor Ioanid, G. Papp (mai aproape de poezie, în „1907”), **Caesar Dragoș, Teodor Pirvan:** Nimic nou!

MANUSCRISE NFISCALITE: „Omule”, „Te voi aștepta”, „Licuriciul”, „Cetate de copaci”, „Amurg”, „Zbor”, „Elan smuls”, „Citeodată”, „Aprinde lumina!” etc.; „Portret”; „Eu am găsit feticile oamenilor”, „Reptilo-umane”, „Mărginiții”.

Geo Dumitrescu
N. R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Clipele existenței

Nu știu unde mai sînt jucăriile puștile de lemn bordeiul din curte era razboi și treceau tot felul de păsări pe cer unele făcîtu la întimplare puii morții mătura cesele străzile nu se mai văzuse ostel de grabă... În ochii copiilor de atunci s-au uscat lacrimile pentru todeauna...

Balada despre frați

— Pe fratele meu din Mălin l-a zdrobit o șopîrlă metalică tocmai cînd lumii-i sporeea universul c-un limpede astru,
— Pe fratele meu Anatol l-a nghitit o furie-a pămîntului tocmai cînd lumea-ncepea să se vadă cu ochii poezului.
— Pe fratele meu Heruvim o cîrdășie bezmetică l-a mpins înlăuntrul ntr-o pivniță să-și afie în ea Paradisul.
— De unde să știu că un alt Eminescu sau George Bacovia n-o fost mieștile sorit să se mintuie încă din țoșă?

Cronologie

Viitorul e secretul zeilor trecutului e pămîntul de la un capăt la altul; prezentul e picătura aceea de rouă pe frunze tremurătoare.

Mereu

Vin mereu la apa aceea, sete. Vin mereu la malul acesta, dar. Sub cerul lor anume. Vin în perpetua întoarcere a firului de iarbă la vîrta pămîntului, în perpetua retrire a fulginei spre lumină. În toate ești și-n toate sîdii sînt. Explică-mi știind o lumii prin mult complicate calcule, explică-mi gestul simplu al înrădăcinării...

LILIANA POPESCU

DAN CAUS

Ion Jalea: „Dac”

PETRE VLAD

Exist

Exist pentru că — lirice — zborurile se scutură peste cel îngîndurat; exist să nu îngăduie nimănui răcoarea ierbei să alunge izbind în ea cu piciorul co-ntr-un cline bătrîn; exist să mi-l fac prieten pe cel ce cu pietrele singurătății aruncă în vasul de porțelan al timpului...

ALEXANDRU HORIA

ION TEODORESCU

Altfel

Căutîndu-te mă întreb ce culoare are amiza ochilor tăi. Amară e siguranța că nu există dar vin păsări lămăduite de lună și cai bolnavi de aripi să-mi aducă vești despre tine, dar sunt mresme în care locuiești, muzici în care te recunosc plînd blind în oșterea trupului. „O speranță mai trăiește”, îmi spun și-atunci îmi înflorești pe timpuri ca o ramură de măslin; minile mele se-mpacă una cu alta, singele feștește în dreptul inimii, cuvintele încep să mi se supună.

...Altfel lucrurile trăiesc în apropierea respirației mele, calitatea luminii e alta și dau atunci să te ating dar culeg apărea Soledad cu aripa devostată de brumă.

ANCA SMARANDA DIGA

Rivnita candoare

Poezie — candoare rivnita acum cînd noaptea și-a încheiat toți nasturii și luna și-a rezemat timpla de-un șant cu vioarele și coapsa lubitel va naște o dimează gîngășă
poezie — candoare rivnita cînd realitatea își arată dinții galbeni și lumina se unduie printre copaci
poezie — candoare rivnita cînd sufletul meu e ca o cameră dezinfectată cu toate ușile închise.

CRISTINEL PRICOP

din poezia americană

JAY WRIGHT

În dimineața aceasta

În dimineața aceasta am deschis larg ferestrele încăperii mele strîmte și lumina a năvălit fericită
așară cristalină pe care imaginația mea a spinzurat-o iconă în perete și căreia numădeci l-a dat viață.
Din ungherul meu o privesc cum pune stăpînire pe întreaga încăpere urmînd o dragoste rotundă
lumină și umbră — ac de gheață și flacăra vie. Depinde cum vei să înțelegi acest joc. E norocos acela care descoperă întîmplător încăperea sau regăsește spațiul îmbrățișat de umbre, deschis.
Lumina s-a instalat comod în fotalii și nu cred să mai pot închide ferestrele vreedată.

CALVIN C. HERNTON

Sunetul tobei

Nu sînt metalară, nici simbol nu sînt. Ce auzi nu este vîntul suierînd prin copaci, Nici pisica schilodită fără milă în șant. Eu sînt răzvrătîtul din mijlocul străzii. Eu sînt cel care plînge, rîde, simte durerea, bucuria,
Vorbesc astfel pentru că exist. Aceasta este vocea mea, puternică. Aceste cuvinte sînt cuvintele mele, Gura mea le spune, Mîna mea le scrie — Sînt poezie.
Ceea ce auzi este glasul meu hotărît înolîndu-se să împede către urechile tale.

Joseph Pickett: „Peisaj cu cal”

DON JOHNSON

O, stăpina alba

O, stăpînă albă
O, vag sentiment de superioritate,
Rămii dacă vrei
Capitul tau doarme
I-ai așezat olăturii de mine, iar eu
I voi da căldura trupului. Biet suflet,
Existență de cîina, viață zodomnică,
O, egoism, mindrie, prejudecăți,
O, animal îndocinat al unei iluzii.

CONRAD KENT RIVERS

Vocea liniștită a Harlemului

Venii la mine visuri sporite și ațuței-mi ofrândă gloria sufletelor steapă,
Voi găsi un lac fericit pentru ea în grădina mele.
Nu mai tinjiți în zădă după soarele Californiei, nu vă mai gîndiți la solul fertil al Alabamei...
Nici la ochii dirji ai tatălui, nici la spinarea încovoiată a mamei peste albia plină de rouă.
Eu sînt speranța mută a renașterii voastre, trupul meu slăbit de puteri va deveni țîrină...
al vostru de asemenea în pămînt și apă se va prefăce...

Doi negri mergînd pe un drum în Georgia

Acest drum este asemenea unui mormînt
Ce poartă sulele noastre către spații bizare. Un chip crispot, respirații scadate, lumina lunii, Cîna țîrie și somnul într-o cameră aglomerată. Să ne inchipim că Dumnezeu dansează și mîncîncă terci din griu cu o lingură de lemn, Cînd noaptea pîtrunde ca o felină prin lucrare împreună cu briza rece și sfîntă a mării
Calmînd existența noastră dureroasă.

În românește de
Petre Dan Lazăr

Demistificarea centurionilor

Urmare din pag. 1

profunzime de gîndire. Tudorel traduce în termeni filozofici o atitudine care se refuză oricărei dimensiuni teoretice. El încearcă să interpreteze, să justifice manifestări care sînt de irațional și sudic. Cu excepția lui Gavrilcea, centurionii prezentați sînt ori niște decași, care, sub pavăza uniformei, ucid și pradă din sete de avere, ori niște inși aflați în pragul paranoi (actorul Carababă). Alături de ei evoluează o masă de tineri care, sub impulsul vîrstei, vor să-și exprime autonomia personalității lor prin manifestări de excepție. Ceea ce îi fascinează este vocabularul simbolic invocată de Mișcare. Sînt actualizate, mistificîndu-le, valorii ca: acțiunea, stăpînirea de sine, vitejia, țîria morală etc. O întregă recuzită teatrală (construită după modelul medieval al inițierii eroice) este pusă în mișcare pentru a constitui cadrul de manifestare al tinerilor centurioni. Sub toată această mască rădă se ascunde un scop unic: anihilarea personalității individuale, transformarea omului în simplă unealtă. Lipsa de experiență, lipsa de luciditate își spun cuvîntul: tinerii sînt atrași de sunetul cuvîntului și de romantismul înșenărilor, fără a putea vedea mobilurile în profunzime, degradarea umană spre care se îndreaptă. „Romanul centurionilor” este de fapt romanul unui tineri care, în căutarea unui sens, într-o societate care abhoră democrația, ajung într-o asemenea criză, încît acordă semnificație lipsei de sens: idealul devine lipsa de idealuri, anihilarea ființei umane.

Drama lor se naște din faptul că ei nu pot distinge în vocabularul uzitat (datorită implicărilor simbolice ale termenilor folosiți) viciul fundamental al construcției ideologice a Mișcării. Logica ce unește acești termeni este una falsă, care duce în final la instaurarea contrariului celor enunțate inițial. Sînt invocate valori, pentru a fi anihilată orice valoare; se proclamă calități umane ce anulează omul și duc la animalism etc. Este aici precaritatea oricărei construcții propagandistice care are ca scop justificarea și instaurarea iraționalului. Ioanide, comentînd căsuțul, îl sancționează drastic: „Băiatul ăsta suferă de demență acută, caracterizată prin logică sofisticată implacabilă!” exclamă el.

Pe de altă parte, actele Mișcării, formele ei de manifestare pe plan social sînt în flagrantă contradicție cu declarațiile ei teoretice. Limbajul ei invocă toate valorile fundamentale ale omnirii, dar faptele ei duc la distrugerea lor sistematică.

Ioanide greșește față de fiul său pentru că el

pune problema în termeni intelectuali, fiind ferm convins că este vorba doar despre o eroare de gîndire. Arhitectul nu este numai fascinat de antichitate; el gîndește ca un antic. Asemenea lor este ferm convins că greșeala este rodul necunoașterii. În acest caz recuperarea problemei în termenii ei exacti, clarificarea conceptelor ar rezolva orice dilemă. De aceea, după el, comportarea lui Tudorel ar necesita doar o sancțiune logică. Este adevărat că argumentarea fiului său este un imens sofism: numai că rădăcinile ei nu sînt de ordin logic, ci de ordin existențial. Premisele viciului acestor tineri sînt false; ele nu pot fi corectate prin simple demonstrații ideatice. Este nevoie de o totală restructurare a mediului lor social, de o deschidere radicală a orizonturilor lor existențiale, pentru ca ei să poată deveni ceea ce ar dori să fie. Cultura, factor formativ decisiv, devind o piesă de muzeu, degradîndu-se în pedanterie pedagogică, nu mai are în romanul lui George Călinescu nici un efect asupra lor. Limbajul persuasiv al Mișcării afia aderenți pentru că ancorează în țîrimul incert al aspirațiilor juvenile, necanalizate de nici un ideal cultural. În același timp, el exploatează ampla și contradictoria mișcare a subconștientului, inerentă adolescenței. Dorința desprinderii de sub autoritatea tutelară a tatălui este corelată cu lipsa unei personalități suficient de ferme pentru a se afirma pe sine. De aceea este căutată o altă autoritate căreia li nădăruie satisfacția de revolta și emanciparea sa față de „tatăl-tîran”. I se supune

Desen de Raluca Grigoreca

Tema aceasta nu este o temă de sărbătoare

Urmare din pag. a 3-a

gic la capîtul cărîia nu se producea nimic. În acest sens, romanul de inspirație muncitorească a fost adesea subordonat unui fel de raportaj „de serviciu”, fără să capete dimensiunea sa adevărată prin transfigurarea realității unei uzine și a celor care munceau înlăuntrul ei. Lipsa de documentare, de cunoaștere a obiectului romanului, descrierea salopetelor în absența celui care o purta au dus la eşecurile cunoscut. De aceste eşecuri însă nu poate fi învinovățat în nici un fel tema, generoasă, actuală, ci slăbiciunile autorilor și deci ea poate fi reluată cu mai multă seriozitate de către cei cu adevărat interesați de ea. Dar sărîtorîcare au înțeles și doresc să scrie cărți, în care uzina să le fie personaj principal. Un personaj pe care să-l cunoască — aceasta nu se poate realiza decît printr-o documentare atentă, gravă și nu doar de o săptămîna-două, declarată — și, prin cunoaștere, să-l respecte în datele lui esențiale. Pentru că uzina, ca reflex al dezvoltării industriale a țării, este astăzi locul în care trăiesc și muncesc cea mai mare parte dintre contemporanii noștri, oameni sensibili, complexi, cu preocupări dintre cele mai diverse și nu tipare umane, fără personalitate.

— Pentru „săcarea” acestei teme fundamentale a literaturii române contemporane diversitatea viziunilor artistice este un deziderat, dar și o realitate a problemei. Ce lec își gasește eroii muncitori în epica romanului actual rămîine?

— Fată de amploarea temei, diversitatea viziunilor artistice nu este numai o dilemă, ci și o necesitate. Există imagines false a unui singur „tip” de muncitor, de obicei înalt, sfîtos, dur și, paradoxal, odihnit, nu alți preocupat de munca lui și de seama. Adevărul este confruntat de cele mai multe ori cu un funcționar carerizat, abt, intrigant, uneori chiar cu un inginer nepregătit în meserie. Pot spune, cu experiența gazetărească pe care o am, că într-o uzina există altele de confruntări de mentalitate de interese, de adaptare chiar (vezi „Noembrie vîntă”, a lui Tudor Octavian), și nu neapărat între „lehnii și leșii”, confruntări mult mai interesante pentru un scriitor. Muncitorii inși sînt muncitorii din țată în țată, dar și muncitorii de ieri-alaltieri, țărani pînă de curînd, navetisti de astăzi, ai lui Nicolae Tîc, ori muncitorii ajunși tehnicieni, ingineri, directori în întreprinderea în care au intrat ca ucenici. Sau muncitorii ajunși activiști cu munci de răspundere. Nemaivochind că, retrospectiv, s-ar putea scrie de muncitorii numiți directori la naționalizare, despre cei care au rămas directori pînă azi, puțini, și cei mulți, care, după ce și-au

făcut datoria cerută de momentul de atunci, s-au reintors la mașinile lor de lucru. Am să dau un singur exemplu: și în romanele și în piesele de inspirație muncitorească, de prin anii '60 și mai tîrziu, eroii principali, muncitori cu muncă de răspundere, vorbeau tare la telefon, țîpa la urma urmei în receptor; se credea că așa trebuia el să vorbească. Dar ce-mi spunea mie un muncitor, director de la naționalizare? Că el nu mai vorbește la telefon niciodată înainte de a fi numit director și că de aceea țîpa receptorul invers: nu prea auzea și nici nu prea era auzit, ceea ce e cu totul altceva. Un fapt mărunț care însă îi dă, în ficțiunea literară, o dimensiune profund umană, nu nimic rușinosă, eroică! Despre un astfel de erou, de fapt un muncitor, sîngur care a trebuit să-și învingă propriile slăbiciuni și nedumeriri și nu numai pe ale altora, doresc să scriu.

— Iașe face critica datoria față de literatura cu această temă?

— Critica, în ultimul timp, a părut indiferentă față de tema romanului muncitoresc. Tema aceasta însă nu este o temă de sărbătoare de care să ne amintim cînd și cînd. Este o temă actuală care își caută creatorii, iar în acest sens critica, observînd înclinații și calități deosebite la un scriitor care-l fac apt să și-o asume, trebuie să-l îndemne să-o realizeze cu toată convingerea.

Ion Jalea: „Decebal”

SPORT

Craiovenii au fost, din nou, cei mai buni

● Dacă în campionatul Universității Craiova s-a resimțit puternic în urma meciului pierdut pe de drept în fața echipei Steaua la București, în Cupa României ea a jucat cu un alt moral și rezultatele s-au văzut. Rostogolul e de așteptat în acest caz de oiferi în paralel cu campionatul un alt criteriu valoric. Cele două „campionate” ale țării sînt acum, astfel: „Dinamo și Universitatea. Este semnificativ că Universitatea Craiova a obținut frumozul său succes în competiția fotbalistică scutită de banuile care, după ete a scris presa noastră, au planat uneori asupra campionatului. Pretendentii meciului dintre Steaua și Universitatea, în care Craiova a acuzat puternic șocul pierderii meciului de la București cu Steaua. Un arbitraj încordat a denaturat desigur atmosfera partidei de pe Ghencea și, mai mult decît atât, a întregului retur fotbalistic. Victoria craiovenilor la București, firească după aspectul jocului, a fost întreruptă pentru titlu o pretendentă puternică, Universitatea, ceea ce ar fi întrerupt tensiunea întrecerii, suspanul ei firesc. Filulul referit care s-a auzit pe Ghencea n-a dus doar la înșierarea unui gol pe care juctorii dintre Steaua și Universitatea nu-l vor uita, atînci, în fața simplificației campionatului, la blazarea unor echipe și a unor jucători, la apariția meciurilor îndoițoare. Un exemplu concludent: cu o Universitatea Craiova învingătoare la București în fața Stelei, așa cum o cerea jocul de pe Ghencea, deci candidații la primul loc al campionatului, meciul de la Craiova dintre Universitatea și Dinamo ar fi arătat altfel. După cum este greu de presupus că o echipă craioveană candidă la sefia și-ar fi permis suficiența din jocul F.C. Constanța. În meciul dintre Steaua și Universitatea Craiova disputat pe Ghencea, oaspeții se arătaseră puși pe zapte mari. Echipa craioveană restructurată, îmbogățită cu jucători noi, umi dintre ei desebit de talentați, a arătat un fotbal tehnic, energic, neosofistic așa cum vedem mai ales la unele echipe europene întraf în anonimatul disputelor apoteice din campionatul nostru. Universitatea Craiova și-a arătat din nou adevărata față chiar în semifinalea și finala Cupei României pe care a cucerit-o convingător, învingînd Steaua pe un teren bucureștean, nu mai concludent decît arată acorul. Universitatea Craiova este acum o echipă echilibrată, cu rezerve de valoare titularilor, capacitate, în urma unei pregătiri adecvate, de reale performanțe. Actualii antrenor, Boldiș, deși înaccident rotat, promite să devină un jucător de nă-

deide. Fundașii Purima și Berneanu sînt sobri și acțivi ca și rezerva Negriș, Excelent a fost în acest meci al orgoliilor sportive Ștefănescu, ale cărui calități tehnice, experiență și vocația de conducător de joc fac din el creierul numărul 1 al echipei. Urmează la rînd, cea mai bună linie mediană a campionatului nostru alcătuită din Băicel, Donde, Beldanu, jucînd în totalitate ale stii înainte etî înapoi, fiecare din mijloace putînd să-și asume sarcinile de joc pe care le cere apărarea, atacul, jocul constructiv de la centrul terenului. În comparație cu linia mediană ale echipelor Steaua și Dinamo, cea craioveană are un plus de vigoare, și mai ales de omogenitate, calități care au și impus-o în fața valorosului trio Dumitru, Iordănescu, Ion Ion, Geolgiu, rezerva craioveană, e și el la înaltăime. Înaintarea craiovenilor a cîștigat un mare prestigiu decât în țîra, jucător de mare perspectivă decât n-o să eadă și el în categoria relaxărilor premature care a înghitit la noi multe talente. Crișan a repetat în această finală explozivă lui evoluție de la Zagreb... chiar și în privința ratărilor! Un jucător străin de formație prin maniera lui demodată de fotbalist „specializat” pe un singur post e Marcu. El nici nu participă la efortul de ansamblu al echipei așa cum face Crișan. Crișan sau rezerva lui Marcu, Cămătaru, Intîlțan cu Universitatea Craiova a fost pentru Steaua echivalentul cu un test negativ. Cărețele jocului ei în apărare și în atac au lășit din nou în evidență. Steaua e o echipă cu un stil de joc, ceea ce e foarte mult, dar acest stil are altă avantajă: el e dezavantaj. Craiovenii l-au dezlăuit mai ales dezavantajele. În plus, meciul a subliniat diferența de tehnicitate și încadrare în joc care există între stelele Anghelescu și Ștefănescu și jucătorii tehnice sub ale colegilor lui. Față de Steaua, actuala cîștigătoare a Cupei României la fotbal, Universitatea Craiova se impune prin ceea ce lipsește majorității echipelor noastre: omogenitatea. În plus, jucătorii craioveni sînt mai aproape de rota continentală prin jocul lor viguros, tenace, tehnic, rapid. Ei știu să joace balonul în mișcare permanentă, perpendicular pe linia adversă, fără inutile flic-floce. Contactele viitoare în Cupa Cupei cu formațiile de frunte ale continentului vor oferi Universității Craiova prilejul unor examene la cărui trecere depinde de seriozitatea jucătorilor ei.

Discolol

